

1 Kādos apstākļos viens vecāks var likumīgi aizvest bērnu uz citu valsti bez otra vecāka piekrišanas?

1.1. Vispirms ir jāatsaucas uz visaptverošu grozījumu likumā, kas regulē vecāku un bērna attiecības un ko ievieša ar 2013. gada likumu, ar kuru groza likumu, kas regulē vecāku un bērna attiecības, un likumu par vārdu un uzvārdu (*Kindschafts- und Namensrecht-Änderungsgesetz 2013*) (BGBl I 2013/15), kurš Austrijā stājās spēkā 2013. gada 1. februārī. Kopš tā laika nosacījumus par dzīvesvietu var atrast Vispārējā civilt kodeksa (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch — ABGB*) 162. pantā, lai gan šos noteikumus nevajadzētu skatīt nošķirti, bet plašākā tādu tiesību aktu citu noteikumu kontekstā, kas regulē vecāku un bērna attiecības.

1.2. Vecāks jebkurā gadījumā var bērnu vest uz citu valsti bez otra vecāka piekrišanas, ja vecākam, kas bērnu ved, pirmkārt, vienīgajam ir piešķirta aizgādības tiesības, otrkārt, viņš iepriekš ir informējis otru vecāku un, treškārt, otrs vecāks saprātīgā laikā neiebilst un attiecīgi neiesniedz tiesai lūgumu par aizgādības atsaukšanu vai ierobežošanu. Ja otrs vecāks tiesai iesniedz lūgumu, tiesai ir jālemj, vai aizvešana ir likumīga. Lai garantētu to, ka tiek pildīts lēmums par dzīvesvietas maiņu, tiesa var arī aizliegt aizbraukšanu kopā ar bērnu (Konfliktu risināšanas likuma (*Außerstreitgesetz — AußStrG*) 107. Panta 3. punkta ceturtais teikums).

Vecākam ir jāņem vērā paziņojums par pārcelšanos uz citu valsti, ko sastāda otrs vecāks, kuram nav aizgādības tiesību, ja šajā paziņojumā paustā vēlme vairāk atbilst bērna interesēm.

Ja vecāks, kuram vienīgajam ir aizgādība pār bērnu, nav informējis otru vecāku par plānoto pārcelšanos — viņam ir pienākums paziņot par svarīgiem jautājumiem (ABGB 189. panta 1. punkta pirmais teikums, kas jebkurā gadījumā ietver pārcelšanos uz citu valsti) — vai ja šis vecāks pārceļas uz citu valsti, neskatoties uz nozīmīgiem otra vecāka paustiem iebildumiem, tas tomēr (ja otram vecākam nav likumīgas aizgādības tiesību) nav Hāgas konvencijas par bērnu nolaupīšanu 3. panta pārkāpums, bet tikai tā Austrijas Ģimenes likuma noteikumu pārkāpums, ar kuru regulē iekšējās attiecības vecāku starpā, un tas var ietvert sekas atbilstoši Ģimenes likumam (no vienkāršas piesardzības līdz aizgādības piešķiršanai otram vecākam).

1.3. Ja aizgādības tiesības ir piešķirtas abiem vecākiem, viņiem, ciktāl tas ir pamatoti un iespējami, ir jāsteno aizgādība, savstarpēji vienojoties (ABGB 137. panta 2. punkta pēdējais teikums).

Ir jānošķir situācijas, kurās bērnu uz ārvalstīm aizved (a) vecāks, kura mājsaimniecībā bērns galvenokārt tiek aprūpēts, vai (b) otrs vecāks, kura mājsaimniecībā līdz ar to bērns netiek galvenokārt aprūpēts. Vecāks, kura mājsaimniecībā bērns netiek galvenokārt aprūpēts, jebkurā gadījumā Hāgas konvencijas par bērnu nolaupīšanu 3. panta izpratnē rīkojas nelikumīgi. Juridiskā situācija attiecībā uz vecāku, kura mājsaimniecībā bērns galvenokārt tiek aprūpēts, ir daudz sarežģītāka:

iepriekš minētais ABGB 189. panta 1. punkta pirmais teikums par pienākumu informēt otru vecāku par svarīgiem jautājumiem attiecas arī uz situāciju, kad aizgādības tiesības ir piešķirtas abiem vecākiem (ABGB 189. panta 5. punkts). Ekspertu viedokļi daļās jautājumā par to, vai tā otra vecāka neinformēšana, kuram piešķirtas arī aizgādības tiesības, saskaņā ar ABGB 189. panta 5. punktu, ko piemēro kopā ar 189. panta 1. punkta pirmo teikumu, pats par sevi ir pietiekams pamats aizgādības tiesību pārkāpumam Hāgas konvencijas par bērnu nolaupīšanu 3. panta izpratnē. Austrijas Augstākā tiesa nesen ir apstiprinājusi šo pieņēmumu (6Ob 170/16t).

Ir jāņem vērā arī tā vecāka paziņojums, kura mājsaimniecībā galvenokārt bērns netiek aprūpēts, ja šādā paziņojumā paustā vēlme vairāk atbilst bērna interesēm. Neatkarīgi no tā, vai aizgādības tiesību pārkāpums par tādu tiek nosaukts Hāgas konvencijas par bērnu nolaupīšanu izpratnē, neinformēšana var veidot iekšējo attiecību rīcību, ar ko pārkāpj Austrijas ģimenes likumu, un ietvert iepriekš minētās sekas.

1.4. Ja aizgādības tiesības ir piešķirtas abiem vecākiem, nenosakot, kura mājsaimniecībā bērns galvenokārt tiek aprūpēts, ir jāsaņem otra vecāka piekrišana. Ja otra vecāka piekrišana nav saņemta, ir jāiesniedz pieteikums attiecīgās jurisdikcijas aizbildniecības tiesā (*Pflegschaftsgericht*) lēmuma pieņemšanai. Lēmumā tiesai ir jāņem vērā gan bērna intereses, gan vecāku tiesības uz aizsardzību pret vardarbību un kustības brīvību, kā arī uz brīvību nodoties savai profesionālajai darbībai (ABGB 162. panta 3. punkts). Tomēr arī šādā gadījumā attiecībā uz trešajām personām katram vecākam ir pārstāvības pilnvaras tikai tik ilgi, kamēr aizgādība (attiecībā uz tiesībām noteikt bērna dzīvesvietu) nav galēji vai pagaidām atsaukta.

2 Kādos apstākļos bērna aizvešanai uz citu valsti ir nepieciešama otra vecāka piekrišana?

Jebkurā gadījumā ir nepieciešama otra vecāka piekrišana, ja vecākam, kurš ved bērnu prom, (a) nav piešķirtas aizgādības tiesības vai (b) ir piešķirtas aizgādības tiesības, bet bērnu galvenokārt aprūpē citā mājsaimniecībā.

Gadījumos, kad (a) vecāks, kura mājsaimniecībā bērnu galvenokārt aprūpē, vai (b) vecāks, kuram vienīgajam ir aizgādības tiesības pār bērnu, pārceļas uz citu valsti kopā ar bērnu, šim vecākam, īstenojot iekšējās attiecības, ir jāpilda informēšanas pienākums atbilstoši ABGB 189. pantam (skatīt atbildi uz

1. jautājumu) un jāņem vērā informētā vecāka viedoklis, ja tas labāk atbilst bērna interesēm.

3 Kā bērnu var likumīgi aizvest uz citu valsti, ja otrs vecāks nepiekrīt bērna aizvešanai uz citu valsti gadījumos, kad šāda piekrišana ir nepieciešama?

3.1. Ja aizgādība ir piešķirta abiem vecākiem, nenosakot, kura mājsaimniecībā bērns galvenokārt tiks aprūpēts, tad vecākam, kurš vēlas lai bērns dzīvo ārvalstīs bez otra vecāka piekrišanas, ir jāvērsas attiecīgās jurisdikcijas aizbildniecības tiesā. Lēmumā par atļauju tiesai ir jāņem vērā gan bērna intereses, gan vecāku tiesības uz aizsardzību pret vardarbību un kustības brīvību, kā arī uz brīvību nodoties savai profesionālajai darbībai (ABGB 162. panta 3. punkts).

3.2. Ja vecākam, kurš vēlas ar bērnu doties uz citu valsti, nav vispār piešķirtas aizgādības tiesības vai bērnu pārsvarā aprūpē citā mājsaimniecībā, šis vecāks var vērsties tiesā, lai otra vecāka aizgādību atceltu vai ierobežotu (un, kas ir iespējams vien daļēji, lai aizgādība tiktu nodota pašam). Īpaši kā mazāk smagu tiesiskās aizsardzības līdzekli salīdzinājumā ar aizgādības atcelšanu, tiesa var arī atsaukt juridiski nepieciešamās piekrišanas un apstiprināšanas tiesības vai aizstāt juridiski nepieciešamo piekrišanu vai apstiprināšanu, ja noraidīšanai nav pamatotu iemeslu (ABGB 181. panta 1. punkts).

3.3. Vecākam, kuram ir piešķirta aizgādība un kura mājsaimniecībā bērns galvenokārt tiek aprūpēts, ir jāpaziņo otram vecākam un jādod viņam iespēja paust savu nostāju (ABGB 189. pants), bet šāda informēšana un piekrišana nav aizbraukšanas priekšnoteikums.

4 Vai tos pašus noteikumus piemēro gan pagaidu aizvešanai (piemēram, atvaļinājuma, veselības aprūpes u.c. gadījumos), gan pastāvīgai aizvešanai? Attiecīgā gadījumā, lūdzu, norādiet, kādā formā ir jāsniedz attiecīgās piekrišanas.

Tāpat saistībā ar īslaicīgu aizvešanu, ja pār bērnu ir kopīga aizgādība, vecākiem, ciktāl tas ir pamatoti un iespējami, ir jāsteno aizgādība, savstarpēji vienojoties (ABGB 137. panta 2. punkta pēdējais teikums). Tomēr šādas savstarpējas vienošanās pierādīšana nav aizbraukšanas priekšnoteikums.

Tomēr prasību par savstarpēju vienošanos var pilnībā juridiski arī nepiemērot, ja, piemēram, spontāni nedēļas nogalē tiek apciemoti vecvecāki ārzemēs un otrs vecāks jebkurā gadījumā neplānoja kontaktēties ar bērnu šajā laika posmā (šajā gadījumā savstarpējas vienošanās panākšana noteikti nebūtu pamatota).

Tas pats attiecas uz gadījumiem, kad otrs vecāks ir tikai jāinformē (ABGB 189. panta 1. punkts), bet tas ir atkarīgs no katra gadījuma apstākļiem (piemēram, ceļojuma ilguma, galamērķa un nolūka) un tā, vai pagaidu aizvešanu vispār uzskata par svarīgu jautājumu.

Lapa atjaunināta: 25/08/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.